

طرح درس واحد تئوری مراقبت‌های ویژه ویژه دانشجویان فوریت‌های پزشکی

مشخصات درس

نام درس: مراقبت‌های ویژه (نظری)

رشته: فوریت‌های پزشکی

تعداد واحد: ۱،۲۵ واحد نظری

تعداد جلسات: ۱۰ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: اورژانس‌های داخلی، قلبی، تنفسی، آلرژیک و مسمومیت‌ها

پیش‌نیازهای درس

این درس برای دانشجویان فوریت‌های پزشکی طراحی شده است و ورود به آن بدون تسلط بر مبانی فوریت‌ها می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری‌های نادرست در برخورد با بیماران بدحال شود. انتظار می‌رود دانشجو پیش از اخذ این درس با ارزیابی اولیه ABC، تشخیص ناپایداری همودینامیک، مدیریت اولیه فوریت‌های تنفسی و قلبی، و برخورد اولیه با بیماران دچار شوک، مسمومیت و واکنش‌های آلرژیک آشنا باشد. این درس بر این فرض بنا شده است که دانشجو از مرحله تشخیص فوریت عبور کرده و آمادگی ورود به مرحله مراقبت پیشرفته از بیمار بدحال را دارد.

هدف کلی درس

هدف از ارائه این درس، ایجاد درک مفهومی و کاربردی از مراقبت‌های ویژه در دانشجویان فوریت‌های پزشکی است تا دانشجو بتواند بیمار بدحال و ناپایدار را شناسایی کرده، وضعیت‌های تهدیدکننده حیات را تحلیل نماید و در چارچوب تیم درمان، نقش حرفه‌ای خود را در مراقبت از بیماران بحرانی ایفا کند.

اهداف اختصاصی درس

در پایان این درس انتظار می‌رود دانشجو قادر باشد:

- مفهوم مراقبت‌های ویژه و ICU را توضیح دهد
- بیماران نیازمند مراقبت ویژه را شناسایی کند
- داده‌های مانیتورینگ همودینامیک و تنفسی را تفسیر نماید
- اصول مدیریت راه هوایی و اکسیژن‌درمانی را به‌درستی تحلیل کند
- منطق تهویه مکانیکی و پیامدهای آن را درک نماید
- معیارهای جدا کردن بیمار از ونتیلاتور را توضیح دهد
- اختلالات اسید-باز و وضعیت‌های تنفسی خطرناک را تشخیص دهد
- شرایط کشنده مانند سپسیس، شوک و ARDS را تحلیل کند
- در تصمیم‌گیری‌های بالینی مرتبط با بیماران بحرانی مشارکت مؤثر داشته باشد

رویکرد آموزشی درس

این درس به صورت مفهوم محور و مبتنی بر تصمیم گیری بالینی طراحی شده است. تأکید اصلی بر درک چرایی اقدامات، ارتباط بین داده های مانیتورینگ و وضعیت بالینی بیمار، و تطبیق تئوری با واقعیت های محیط های مراقبت ویژه می باشد.

برنامه جلسات درس

جلسه ۱: مبانی مراقبت های ویژه و ICU

تعریف مراقبت های ویژه، تاریخچه شکل گیری ICU، تفاوت مراقبت معمول با مراقبت ویژه، تعریف علمی و عملی ICU، انواع ICU شامل عمومی، تنفسی، جراحی، نورولوژیک و تروما، معیارهای کلی بستری بیمار در ICU، نقش پرستار ICU در تیم درمان و تفاوت ICU با CCU و اورژانس.

تأکید می شود که ICU صرفاً مجموعه ای از تجهیزات نیست، بلکه محیط تصمیم گیری لحظه ای برای بیماران بدحال است.

جلسه ۲: تجهیزات و ایمنی در ICU

آشنایی با تجهیزات استاندارد ICU، مانیتورینگ علائم حیاتی شامل ضربان قلب، فشار خون، اشباع اکسیژن و تعداد تنفس، پمپ های انفوزیون و سرنگ پمپ، ساکشن، اکسیژن مرکزی و آمبویگ، اهمیت آلام ها، اصول ایمنی تجهیزات و مسئولیت قانونی پرستار در نگهداری و پایش آن ها.

تأکید بر این نکته که خاموش کردن آلام ها خطای حرفه ای محسوب می شود و اولویت همواره بیمار است، نه دستگاه.

جلسه ۳: اصول اخلاقی و پایان زندگی

مرور اصول اخلاقی در ICU، احترام به کرامت بیمار، مفهوم مراقبت در پایان زندگی، تعریف DNR و برداشت های نادرست از آن، نقش پرستار در فرآیندهای تصمیم گیری پایان زندگی، نحوه برخورد حرفه ای با خانواده بیمار بدحال و تفاوت درمان تهاجمی با مراقبت تسکینی. تأکید می شود که پرستار تصمیم گیر نهایی نیست، اما نقش او در این فرآیند تعیین کننده است.

جلسه ۴: مانیتورینگ همودینامیک

تعریف همودینامیک، فشار خون سیستولیک، دیاستولیک و فشار متوسط شریانی، تفسیر تغییرات فشار خون، تعریف شوک و علائم همودینامیک آن، ارتباط وضعیت گردش خون با سطح هوشیاری و برون ده ادراری و اصول پایش علائم حیاتی در بیمار ناپایدار. تأکید بر این نکته که افت فشار خون تنها یک عدد نیست و علائم بالینی اهمیت بیشتری دارند.

جلسه ۵: مانیتورینگ تنفسی

مرور گازهای خون شریانی شامل pH، PaO₂، PaCO₂ و HCO₃، کاربرد و محدودیت های پالس اکسیمتری، اصول کاپنوگرافی، تشخیص اسیدوز و آلکالوز تنفسی و ارتباط نتایج آزمایش ها با وضعیت بالینی بیمار. تأکید می شود که عدد مناسب بدون وضعیت بالینی مناسب می تواند گمراه کننده باشد.

جلسه ۶: راه هوایی و اکسیژن درمانی

اهمیت راه هوایی در بیماران بحرانی، روش‌های باز نگه‌داشتن راه هوایی، اصول انجام ساکشن، عوارض و زمان‌های مناسب آن، روش‌های اکسیژن‌درمانی شامل نازال کانولا، ماسک ساده و ماسک NRB، اصول آئروسول‌تراپی و عوارض اکسیژن‌درمانی بیش‌ازحد. تأکید می‌شود که اکسیژن یک دارو محسوب می‌شود و باید با دقت تجویز شود.

جلسه ۷: تهویه مکانیکی – بخش اول

بررسی علل نیاز بیمار به ونتیلاتور، اندیکاسیون‌های تهویه مکانیکی، اهداف اصلی تهویه، عوارض تهویه با فشار مثبت و معرفی کلی مدهای تنفسی.

تأکید بر این نکته که ونتیلاتور درمان نیست، بلکه ابزار حمایت از بیمار است.

جلسه ۸: تهویه مکانیکی – بخش دوم

بررسی مدهای تنفسی، تنظیمات پایه ونتیلاتور، مفهوم فشار مثبت و پیامدهای همودینامیک و تنفسی آن، تفسیر نمودارهای ونتیلاتور و آشنایی با مدهای ویژه.

تأکید می‌شود که هر تنظیم نادرست می‌تواند منجر به آسیب واقعی به بیمار شود.

جلسه ۹: جداسازی از ونتیلاتور و ARDS

معیارهای جدا کردن بیمار از ونتیلاتور، نشانه‌های آمادگی بیمار، مراقبت‌های حین و پس از Weaning، سندرم آسپیراسیون و سندرم دیسترس تنفسی حاد شامل تعریف، علل و اصول مراقبت.

جلسه ۱۰: مراقبت‌های پیشرفته در ICU

مرور سسپیس و نارسایی چندارگانی، آسم شدید و سایر بیماری‌های تنفسی بحرانی، فوریت‌های پزشکی شایع در ICU، نقش گایدلاین‌ها در تصمیم‌گیری و جمع‌بندی نگاه مراقبت ویژه و تفکر بالینی در شرایط بحرانی.

روش ارزشیابی

ارزشیابی دانشجو بر اساس موارد زیر انجام می‌شود:

- حضور فعال و مشارکت در کلاس
- آزمون میان‌ترم
- آزمون کتبی پایان‌ترم

منابع پیشنهادی

- The ICU Book – Paul Marino
- Critical Care Handbook of Massachusetts General Hospital
- Respiratory Care Equipment – Branson
- کتاب جامع مراقبت‌های ویژه ICU، CCU و دیالیز